

Examenprogramma maatschappijwetenschappen VWO

Het eindexamen

Het eindexamen bestaat uit het centraal examen en het schoolexamen.

Het examenprogramma bestaat uit de volgende domeinen:

Domein A	Vaardigheden
Domein B	Politieke besluitvorming
Domein C	Massamedia
Domein D	Multiculturele samenleving
Domein E	Mens en werk
Domein F	Criminaliteit en rechtsstaat
Domein G	Milieu en beleid
Domein H	Ontwikkelingssamenwerking.

Het centraal examen

Het centraal examen heeft betrekking op de domeinen B, C en F, in combinatie met domein A.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de zittingen van het centraal examen vast.

De CEVO maakt indien nodig een specificatie bekend van de examenstof van het centraal examen.

Het schoolexamen

Het schoolexamen heeft betrekking op:

- twee van de domeinen D, E, G en H;
- een nog niet gekozen domein uit de domeinen D, E, G en H, dan wel een door het bevoegd gezag vastgesteld domein;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: een of meer domeinen of subdomeinen waarop het centraal examen betrekking heeft;
- indien het bevoegd gezag daarvoor kiest: andere vakonderdelen, die per kandidaat kunnen verschillen.

De examenstof

Domein A: Vaardigheden

Subdomein A1: Informatievaardigheden

1. De kandidaat kan:
 - met betrekking tot een concreet maatschappelijk vraagstuk verschillende typen vragen herkennen en zelfstandig vragen formuleren;
 - uit bronnenmateriaal over een concreet maatschappelijk vraagstuk, op basis van gegeven of zelf geformuleerde vragen, bruikbare gegevens selecteren;
 - (verworven) informatie over een concreet maatschappelijk vraagstuk vanuit gegeven of zelf geformuleerde vragen mede met behulp van ICT verwerken en daaruit beredeneerde conclusies trekken;
 - de resultaten van een leeractiviteit overdragen naar anderen;
 - bij raadplegen, verwerken en presenteren van informatie gebruik maken van toepassingen van ICT.

Subdomein A2: Onderzoeksvaardigheden

2. De kandidaat kan een eenvoudig sociaal-wetenschappelijk onderzoek opzetten en uitvoeren over een concreet maatschappelijk vraagstuk en daarbij de benaderingswijzen van maatschappijleer toepassen.

Subdomein A3: Benaderingswijzen

3. De kandidaat kan concrete maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen analyseren en daarbij gebruikmaken van de benaderingswijzen van maatschappijleer:
 - de politiek-juridische benaderingswijze;
 - de sociaal-economische benaderingswijze;
 - de sociaal-culturele benaderingswijze;
 - de veranderings- en vergelijkende benaderingswijze.

Subdomein A4: Oriëntatie op studie en beroep

Domein B: Politieke besluitvorming

Subdomein B1: Politieke structuren

4. De kandidaat kan de structuur van het Nederlandse stelsel van politieke besluitvorming en die van andere stelsels typeren.

Subdomein B2: Actoren in het proces van politieke besluitvorming

5. De kandidaat kan beleids- en besluitvormingsprocessen analyseren met behulp van diverse modellen van het politieke proces en de rol van diverse actoren in het politieke proces.

Subdomein B3: Politieke cultuur en politieke stromingen

6. De kandidaat kan in discussies over het politieke systeem en over beleidsvraagstukken veranderingen in de politieke cultuur beschrijven, en de belangrijkste politieke stromingen en politieke partijen onderscheiden.

Subdomein B4: Internationale betrekkingen

7. De kandidaat kan uitleggen hoe politieke beleids- en besluitvormingsprocessen in Nederland worden beïnvloed door de politieke, economische en culturele verwevenheid van de internationale samenleving.

Domein C: Massamedia

Subdomein C1: Communicatie en massamedia

8. De kandidaat kan het functioneren van massamedia in de samenleving analyseren.

Subdomein C2: Massamedia en technologische ontwikkelingen

9. De kandidaat kan analyseren welke relatie er bestaat tussen technologische ontwikkelingen en ontwikkelingen op het gebied van de massamedia.

Subdomein C3: Massamedia en de overheid

10. De kandidaat kan uitleggen op welke wijze de overheid in ons land betrokken is bij de massamedia en kan het mediabeleid becommentariëren.

Subdomein C4: Massamedia en commercie

11. De kandidaat kan de invloed analyseren van economische overwegingen, belangen en ontwikkelingen op de organisatie en de werking van de media en op het media-aanbod.

Subdomein C5: Massamedia en cultuur

12. De kandidaat kan:
- de invloed analyseren van sociaal-culturele ontwikkelingen en centrale waarden in de samenleving op de inhoud van het media-aanbod en op de organisatie van de media;
 - de invloed en macht van de media analyseren aan de hand van cultuuroverdracht, beeldvorming en beïnvloedingstheorieën.

Domein D: Multiculturele samenleving

Subdomein D1: Multiculturele samenleving

13. De kandidaat kan een beschrijving geven van de Nederlandse samenleving als een multiculturele samenleving en de aanwezigheid van de grootste allochtone groepen verklaren.

Subdomein D2: Overheidsbeleid

14. De kandidaat kan de uitgangspunten en hoofdlijnen van vreemdelingenbeleid en minderhedenbeleid verwoorden en de standpunten van politieke partijen met betrekking tot genoemd beleid vergelijken en becommentariëren.

Subdomein D3: Maatschappelijke positie

15. De kandidaat kan verschillende visies onderscheiden die een verklaring geven voor de maatschappelijke positie van etnische minderheden voor wat betreft arbeid en inkomen, onderwijs en huisvesting en de gevolgen van deze maatschappelijke positie uitleggen.

Subdomein D4: Cultuur en discriminatie

16. De kandidaat kan:

- de verhouding tussen allochtone groepen en autochtone groepen in Nederland beschrijven;
- de mogelijke oorzaken en gevolgen van discriminatie aangeven;
- mogelijke modellen beschrijven van samenlevingen met verschillende groepen en hun (sub)culturen.

Domein E: Mens en werk

Subdomein E1: Politieke visies en verzorgingsstaat

17. De kandidaat kan:

- aangeven welke visies de belangrijkste politieke stromingen en politieke partijen in Nederland hebben op sociaal-economische vraagstukken en op de rol die de overheid op sociaal-economisch terrein dient te spelen;
- de ontwikkeling van de verzorgingsstaat beschrijven en verschillende visies hierop benoemen;
- aangeven op welke verschillende manieren de overheid betrokken is bij het sociaal-economisch proces.

Subdomein E2: Economische orde

18. De kandidaat kan de Nederlandse economische orde vergelijken met die van andere landen.

Subdomein E3: Arbeidsverhoudingen

19. De kandidaat kan van de belangrijkste groeperingen die betrokken zijn bij arbeid aangeven wat hun belangen zijn, hoe ze georganiseerd zijn en wat hun onderlinge verhoudingen zijn.

Subdomein E4: Arbeidsverdeling

20. De kandidaat kan uitleggen welke gevolgen een voortschrijdende arbeidsverdeling heeft voor mens en samenleving.

Subdomein E5: Arbeid en informatisering

21. De kandidaat kan de invloed van informatisering op arbeid en samenleving beschrijven.

Subdomein E6: Betekenis en waardering van werk

22. De kandidaat kan uitleggen wat de betekenis is van werk voor mens en samenleving.

Domein F: Criminaliteit en rechtsstaat

Subdomein F1: Criminaliteit en samenleving

23. De kandidaat kan een beschrijving geven van aard en omvang van het verschijnsel criminaliteit en daarmee samenhangende vraagstukken voor burger en samenleving.

Subdomein F2: De rechtsstaat

24. De kandidaat kan strafbaarstelling en aanpak van criminaliteit door de staat in verband brengen met de uitgangspunten van de rechtsstaat en aangeven welke dilemma's kunnen ontstaan bij de uitvoering van taken ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit door politie, Openbaar Ministerie en rechterlijke macht.

Subdomein F3: Overheidsbeleid

25. De kandidaat kan:

- een onderscheid maken tussen repressief en preventief beleid bij de bestrijding van criminaliteit;
- typerende standpunten van politieke partijen over criminaliteitsbestrijding onderscheiden en in verband brengen met de ideologische stromingen waartoe die partijen behoren.

Subdomein F4: Functies van straffen

26. De kandidaat kan een visie geven op de zin en de mogelijke effecten van (bepaalde) straffen.

Subdomein F5: Oorzaken van criminaliteit

27. De kandidaat kan verschillende theorieën/visies toepassen bij het geven van verklaringen voor het ontstaan of de toename van een gegeven vorm van criminaliteit.

Domein G: Milieu en beleid

Subdomein G1: Milieu als maatschappelijk probleem

28. De kandidaat kan sociale dilemma's herkennen in de oorzaken van de milieuproblematiek en de aanpak hiervan door de overheid, het bedrijfsleven en individuele burgers.

Subdomein G2: Overheid

29. De kandidaat kan de effectiviteit van het milieubeleid analyseren aan de hand van taken, verantwoordelijkheden en beleidsinstrumenten van regionale, landelijke en internationale overheden en internationale instanties.

Subdomein G3: Maatschappelijke organisaties

30. De kandidaat kan belangen (afwegingen) onderscheiden die een rol spelen bij de Opositiebepaling van bedrijfsleven, werkgevers- en werknemersorganisaties en andere maatschappelijke organisaties ten aanzien van het milieu (beleid).

Subdomein G4: Mondiaal niveau

31. De kandidaat kan:

- de milieuproblematiek in verband brengen met de sociaal-economische verhoudingen op mondiaal niveau;
- uitleggen wat het belang is van duurzame ontwikkeling voor het mondiale milieuvraagstuk.

Subdomein G5: Milieu en cultuur

32. De kandidaat kan:

- waarden, normen, attitude en gedrag onderscheiden met betrekking tot milieuproblemen;
- uitleggen welke invloed individueel gedrag heeft op de milieuproblematiek.

Domein H: Ontwikkelingssamenwerking

Subdomein H1: Ontwikkelingssamenwerking en beleid

33. De kandidaat kan op basis van verschillende motieven, visies en belangen een oordeel geven over de betekenis en effectiviteit van ontwikkelingssamenwerking en ontwikkelingsbeleid.

Subdomein H2: Nationale en internationale organisaties

34. De kandidaat kan de rol van medefinancieringsorganisaties en de rol van internationale organisaties analyseren bij het terugdringen van onderontwikkeling tegen de achtergrond van het Nederlandse ontwikkelingsbeleid, internationale verhoudingen en internationalisering/globalisering.

Subdomein H3: Economische betrekkingen

35. De kandidaat kan aangeven in welke mate het ontwikkelingsbeleid van Nederland en van andere westerse landen of internationale organisaties rekening houdt met de economische belangen van de Derde Wereld.

Subdomein H4: Ontwikkelingssamenwerking en cultuur

36. De kandidaat kan in ontwikkelingsbeleid en ontwikkelingssamenwerking het belang van de culturele dimensie aangeven.